

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

2. Quomodo Peccata specie inter se differant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

nit igitur hæc opinio peccati rationem consistere in eo respectu & ordine, qui est rationi cōtrarius. At Caietanus in peccato tria esse affirmat: primū, inquit, habet peccatum, quod sit quidam actus in genere naturæ, habet etiam, quod careat recto, quod habere deberet, in quo priuatio consistit: item habet quod sit quiddam medium inter actum in genere naturæ positum, & priuationem: quoniam antequam priuationem vllam cogitemus, actus habet peccati rationem. Et hoc est quod superius dixi esse absurdū, & iuxta aliquorum sententiam temerarium: si tamen velit Caietanus peccati rationem consistere in actu, non quatenus est actus quidam, sed quatenus est cum respectu, & ordine dissentaneo, siue contrario rationi, tunc cum secunda sententia cōuenit, quam licet ego non probem, temerariam tamen esse non credo.

Secundò queritur, An sint aliqui actus, ita per se mali, vt nulla ratione bene fieri queant, & ita mali, vt remoto etiam quocunq; Dei præcepto, peccata sint: an verò omne peccatū, idè sit peccatum; quia Dei præcepto repugnet. Sed hanc quaestionem inferius expediam.

Cap. II.

Quomodo peccata specie inter se differant.

Aug. lib. 12
de ciui. c. 6.
Et lib. 2. de
lib. arbit.
c. 18. et. 20.

Primo queritur, An id verum sit, quod communis Theologorum schola tradit; In omni peccato præsertim lethali esse auersionem à Deo, & cōuersionem ad creaturam. Augustinus enim, à quo deinde acceperunt Theologi secundo sententiarum dist. 35. Malum, inquit, est auersio voluntatis ab incommutabili bono ad mutabilia bona; quod tamen non videtur verum in vniuersum. Nam in odio Dei nulla videtur inesse cōuersione ad creaturam: & in odio, malevolentia, & inuidia in proximum, nulla inest auersio à Deo. Non enim peccatum omne contra Deum proxime fit, cum multa etiam contra hominem committatur. Respondet Scot. dist. 35. q. 1. f. ex ista solui. & Gabr. 2. d. 36. q. 1. art. 3. dub. 1. Posse nos dupliciter auerti à Deo; vel expressè, & explicitè, vel tacitè, & implicitè: Expressè quidem, & explicitè auertimur per actum contrariū & aduersum fidei, spei, vel charitati: vel cum actum fidei, spei, vel charitatis omittimus, cū credere alioqui, sperare, vel amare deberemus. Implicitè verò, & tacitè à Deo auertimur, hoc ipso, quod à re necessaria ad salutem æternam, nos ipsi auertimus, & auocamus. Sicut hoc ipso (exempli gratia) quod ægrotus sese abducit, & abstrahit à cibo, vel potu necessario ad salutem corporis ad dipiscendā, desleat, & aberrat à fine, qui est corporis sanitas. Eodem prioris modo, cum quis à re necessaria ad salutem æternam auertitur, hoc ipso à Deo, qui vltimus finis hominis est, se ipse alienat, & separat. Inde fit, vt in omni peccato lethali sit auersio à Deo implicita tantum non explicita: nam quisquis grauitèr peccat, agit contra præcepta Dei: at Christus Dominus ait: *Si vis ad vitam ingredi, serua mādāta.* Omne igitur graue peccatum contra aliquid est, quod sit ad gloriam cælestem consequendam necessarium. Item omne peccatum lethale nos feiungit, & diuellit à gra-

Matth. 19.

tia, & charitate Dei, ergò nos quoque auertit à Deo, qui noster est finis, cū quo nos gratia, & charitas coniungit, & copulat. *Quæres*, qua ratione in omni peccato sit cōuersio ad creaturam; id enim non videtur locum habere in peccato, quo quis odio habet Deum, aut peccatorum veniam, & vitam æternā desperat. Respondet, Homine, quando grauitèr peccat, nequaquam intendere in malum, quatenus malum est, sed quatenus vile sibi, vel incundum, quod tamen nouit esse rectè rationi contrarium: & proinde dicitur ad creaturam conuerti, quia peccādo, vtilitatem, & delectationem suam in eo, quod perperam facit, querit & amat. Item qui peccat, sese conuertit ad actum aliquem, quò à gratia Dei, & charitate excidit, & propterea hoc ipso, sese abducit, & auertit à Deo.

Secundò queritur, Quomodo peccatū in Theologorū Schola dicitur hominem vulnerare in naturalibus; cum tamen Dionysius apertè tradiderit, in Angelis post peccatum naturalia omnia integra permansisse. Respondet, Alex. p. 2. q. 95. in 2. S. Tho. 1. 2. q. 85. a. 1. c. 2. & ceteri omnes in 2. dist. 35. commune esse Theologorum axioma, per peccatum hominē in naturalibus vulnerari: quod vnde acceperint, mihi planè nō constat. Putant quidā, id eos ex Beda, alij ex Glossa sumpsisse; quamuis ij auctores non id adeo perspicuè, & clarè docuerint. Sed quicquid sit de illius sententiæ auctore, negandum non est, id proditum à Magistris sententiarum fuisse, quem omnes postea tunc secuti. Glossa in c. Luc. 11. Peccata vulnerant (inquit) quia humane nature integritas violatur. Augustinus item in Enchiridio. c. 11. sic ait: *Animorum vitia, naturalium sunt priuationes honorum.*

Dionys. 2. 4.
de Diu.
nomina.

Sensus itaque eius axiomaticus Theologicus est, non quod aliquid ex naturalibus, vel proprijs principijs, aut conditionibus naturæ, sit ex toto, vel ex parte detractum; atque hoc voluit Dionysius, naturalia dicens mansisse integra in Angelis post peccatum. Nec item quod per actum malum aliquid sit in homine generum, aut inuectum in ænimum, quod post actum permaneat: nam estis peccatis frequenter repetitis habitus vitiosi comparentur, non tamen peccatum semper prauum generat habitum, sed quia, vt Scot. 2. d. 35. quest. 1. f. ex ista solui. in fine. Gabr. 2. dist. in 2. 37. q. 1. art. 2. dubio 5. docent, per peccatum homo fit minus habilis, & idoneus ad bonum rectæ rationis vsum. Vt enim corpus accepto vulnere, minus expeditum, & aptum est ad suas functiones obeundas, ita & animus per peccatum admissum est minus idoneus, & habilis ad bene, & honestè viuendum. Per peccatum igitur impeditur extrinsecus homo, ne rectæ rationis officium præster: & quò sapius peccat, eo magis à virtutis, & honestatis officio recedit: Immo ipsum peccatum, quia est rationi contrarium, hoc ipso est hominis naturæ aduersum, & proinde vulnus.

Tertiò queritur, An peccata specie distinguantur per virtutes, quibus opponuntur, specie diuersas? Respondet, Minimè: quāuis Scotus, & Gabriel, distinguuntur per virtutes oppositas, quod probant tum auctoritate B. Aug. lib. 12. de ciui. c. 5. s. tu ratione: quia peccatū natura sua in recti priuatione consistit, ergo peccata specie ab se inuicè distat, cum sint priuationes boni, & recti specie diuersi,

nimirum,

Sto. & Gabr.
lib. 12.
de ciui. c. 5.
s. tu.

nimirum, quia carent diuersis circumstantijs re-
ctæ rationi debitis. Præterea, quia in peccato a-
ctus & conuersio ad obiectum se habent vt ma-
teria; at priuatio & auersio est veluti forma; sed
species rei à forma existit, ac fugit. Nihilomi-
nus tamen probabilis etiam est opposita senten-
tia multis de causis. Primum enim iustitia est v-
nius formæ, & speciei: at iustitiæ peccata, sunt
multa specie diuersa, vt superius iam dixi. Dein-
de, aliquando peccatum non est certæ alicui vir-
tuti contrarium: non enim peccatum ideo dicitur,
quòd sit virtuti vniuersim aduersum, sed quòd
cum reãta ratione pugnet, quæ est quid maius, ex-
cellentiusque virtute: quòd subiectis patebit ex-
emplis. Voluntas, qua quis vult generatim malè
viuere, & malè agere, certum est peccatum, non
tamen contra certam aliquam virtutem, sed cõ-
tra Synderesim, vel reãtam rationem, quæ præ-
scribit, ac præcipit esse benè viuendum: nec enim
certa aliqua virtus ponitur ad bonum vniuersè
prosequendum, aut ad malum generatim fugien-
dum, quia ad hæc sumus naturaliter propensi per
synderesim, quæ est quippiam, vt paulò ante dixi,
virtute maius; nec ad id habitu indigemus. Item,
cum quis sibi mortem consciscit, non semper ex
odio, ira, vel meliorum rerum desperatione se
interficat: aliquando enim ex bono aliqui vo-
luntatis affectu, videlicet nè in posterum peccet,
ac Diuinam maiestatem offendat, aut ne corporis
integritatem amittat, aut ne in Tyranni ali-
cuius, vel hostis potestatem deueniat, sibi mortè
affert. At verò quacumque causa ex prædictis se-
se interimat, nisi ad id diuinitus incitetur, graue
absque dubio peccatum admittit, quia id per se
reãtæ rationi repugnat. Non enim humana ra-
tio tantum naturaliter præcipit, vt suam quisq;
vitam defendat, & seruet, sed omnibus etiam a-
nimantibus immò rebus vniuersis, est à natura
institum vt seipsas tueantur, & protegant & con-
trarijs obstitant. Nec est vlla in homine specialis
virtus ad se tuendum, & cõseruandum; quoniam
quisque ex omni parte, qua est, naturali propen-
sione ducitur ad sese tuendum: ideo ad se dilige-
dum habitu non indiget. Postremò, quia Libera-
litas est virtus specie tantum vna; at liberali, Aua-
rus, & Prodigus opponuntur, ac proinde Aua-
ri, & Prodigii peccata specie distincta, vni libera-
litati aduersantur. si quis velle Scoti opinioni
adhærere, facile possit hæc argumenta diluere:
nam appellatione virtutũ intelligit ille Auctor
non habitus studiosos vitijs oppositos, sed circũ-
stantias varias reãtæ rationi consentaneas, qua-
rum priuationes sunt peccata, pro ipsarum cir-
cũstantiarum varietate diuersa.

Quartò quæritur, An peccata per obiectas res,
distinguantur specie? Respondet cum S. Thom.
1.2. quæst. 72. artic. 1. cuius sententiam vno ore eius
discipuli sequuntur, distingui per obiecta: sic en-
nim illi loquuntur. Peccata etenim sunt actus; at
actus per res obiectas specie inter se distant. Sed
est animaduertendum, obiecta accipi debere cum
respectu & ordine, quo sunt reãtæ rationi con-
traria: sæpè enim accidit, vt obiecta quatenus
certæ res sunt, specie differant, nec tamen habe-
ant cum reãtæ ratione repugnantiam specie di-
uersam. V. G. si quispiam edendo carnes, vel pi-

sces, intemperans sit, carnes quidem vel pisces,
specie distinguuntur, vt res sunt; non ita tamen
differunt, vt reãtæ rationi aduersantur. Sic etiam
hominem occidere, vel iugulando, vel suffocan-
do, vel igni exurendo, vel lapidibus obruendo,
vel cruci affigendo, vel alijs modis, actus sunt
specie diuersi, & tamen homicidium est vnius rati-
onis. Et hoc est, quod dici solet, obiecta in ge-
nere moris non differre interdum specie; cum
tamen in genere rei, siue naturæ inter se inuicem
dissent. Et è contrario (exempli gratia) si centum
aureos furripias clanculum ac inficio domino:
aut per vim & iniuriam illatam rapias, & tibi v-
surpes: in genere rei siue naturæ nulla est specie
distinctio: at in genere moris sunt duo peccata
specie diuersa, Rapina, & Furtum; quia per vim,
aut clanculum, alienum occupare non eodem
modo cum reãtæ ratione dissentit. Quæres, quo pa-
cto hæc duo inter se conueniant; Peccatum sua
ratione & naturâ in priuatione consistere, vt su-
perius ostendi; & peccata specie differre per res
sibi obiectas? Ob id Scotus, (quod paulò ante
iam dixi) tradit peccata, vt priuationes, distingui
per varias circumstantias reãtæ rationi congruen-
tes, quarum sunt priuationes: & profectò, cum
peccatum in priuatione consistat, probabilissimè
loqui videtur. Nihilominus tamen S. Thomam
quidam sequuti respondent: peccata consistere
in priuatione, vel debite materiæ, & rei obiectæ,
vel debiti finis, vel circumstantiæ, & proinde pec-
cata specie distingui non vt priuationes, sed quia
sunt actus, qui versantur circa res obiectas ratio-
ni contrarias, licet omne peccatum sit priuatio.
Cæterum hoc alijs minimè probatur: nam si
peccatum generatim acceptum, in priuatione
suapte natura consistit, necesse est, vt eo ipso
quò vnum peccatum ab alio specie distinguitur,
diuersam specie priuationem contineat: ita vt
quot sunt peccata specie distincta, totidem sint
priuationes bonorum. Responderi facile potest,
peccatum esse actum ordine, & conuenientia rati-
onis carentem, vnde peccata sunt etiam specie
diuersa, vt priuationes, quoniam carent rationis
ordine, & conuenientia in rebus obiectis specie
distinctis. V. G. furtum & homicidium, odium
Dei, & mendacium sunt peccata specie diuersa,
quia carent ordine, & conuenientia rationis in
re, & materia specie distincta; & ideo S. Thom.
peccata merito per res obiectas distinxit, quoni-
am actus sunt.

Quintò quæritur, An peccata specie distingua-
tur per præcepta quibus vetantur? Scot. 2. d. 37. q.
1. Gabr. 2. d. 35. q. 1. artic. 3. videntur docere, ea pec-
cata specie differre, quæ contra diuersa virtutum
præcepta committuntur. Verum S. Thom. 1.2. q. 71
art. 6. ad 2. Alexand. parti. 2. quæst. 115. in 2. aperte tra-
dunt, peccata inter sese non ideo specie distare,
quod sint contra diuersa præcepta: nam distincta
sunt Decalogi mandata: Non furaberis: Non con-
cupisces rem proximi tui; & tamen furtum, cu-
piditaliè furandi sunt eiuldem speciei. Diuersa
item sunt præcepta Decalogi hæc: Non mœcha-
beris, & Non concupisces vxorem proximi tui:
sed Adulteriũ, & voluntas id perpetrandi ad ean-
dem specie omnino referuntur. Præterea diuersa
præcepta sunt hæc: Non furaberis, & Restitues

rem alienam; & tamen furari, & Rem alienam non restituere, sunt peccata eiusdem speciei, ut potè contra iustitiam alteri debitam. Hæc opinio magis accedit ad veritatem: neque enim peccata ex præceptis distinguuntur, nisi quatenus præcepta certam, & specialem cum recta ratione repugnantiam habent. Quò fit, ut peccata præcisè inter se inuicem specie distent, quia specialiter sunt rectæ rationi contraria, siue diuersis præceptis, siue vno & eodè vetentur: & propterea peccata, quæ contra diuersas specie virtutes admittuntur, specie differunt, quia specialiter cum recta ratione dissentiant, & pugnant. Quare si quis voto Castitatis adstrictus, cum aliena vxore rem habeat, peccatum in triplici specie constitutum committit: vnum quidem luxuriæ siue libidinis, quia rem habet cum foemina sibi non nupta; alterum iniustitiæ, quia ad vxorem alienam accedit: tertium Religionis violatæ, cuius actus est votum Deo nuncupatum. Pari ratione, qui ex odio occidit alterum, duplex peccatum admittit specie distinctum; primum est odij, quòd est contra charitatem; secundum iniustitiæ, quia alteri homini vitam admittit tantopere charam & iucundam cuique. Ex his omnibus licet intelligere, posse aliquod peccatum esse eiusdem speciei quanquam alioqui sit lege naturali damnatum, & diuina, & humana interdictum, quia tum diuina, tum humana lex potest id prohibere eadem ratione quæ lex naturalis vetat, & damnat. Exemplum horum, quæ diximus, esto: lex naturalis prohibet furtum simplex, quia est speciale peccatum certam cum recta ratione repugnantiam habens: est enim rei alienæ inuito domino vsurpatio, quæ hoc ipso à ratione dissentanea est. Interdicit quoque idem furtum diuina lex scripta; id etiam vetant leges humanæ: sed non propterea furtum specie distinguitur, quia licet sint tria præcepta, eadem tamen ratione furtum condemnant, & prohibent.

*Nauar. in
Manua.
ca. 11. nu. 4*

Sextò quæritur, An quando duo numero præcepta vno actu violantur, insint in eiusmodi actu duæ peccati prauitates, an vna tantummodo? Nauarrus in vniuersum ait esse duas peccati turpitudines, numero in genere moris distinctas, & debere in sacra peccatorum confessione detegi: utputà, si inciderit anniuersaria celebritas Sancti Matthei in diem Dominicam, aut peruigilium Sancti Matthei, in ieiunium Quatuor temporum, & Titius, vel ieiunium in peruigilio Apostoli, vel rem diuinam omisit in die Dominica, peccatum duplicis deformitatis admittit. At enim hæc sententia mihi minimè probatur. Nec enim in eiusmodi omissione, duo peccata esse possunt, eo quod duobus præceptis aduersentur: nam vt ante iam dixi, peccata specie non differunt ex sola distinctione præceptorum, quia leges specie diuersæ possunt eadem ratione, certum aliquod peccatum prohibere: ergo pari modo ex hoc, quod præcepta sint numero distincta, non ideo fit, vt peccata numero differant, cum diuersa alioqui numero præcepta certum peccati genus eadem penitus ratione inhibere queant. Præcipit Ecclesia, vt in die sanctis Apostolis sacro, & in Dominico item die res diuina audiat, & ab opere serui abstinetur, id iubet tanquam opus, & offi-

cium religionis Deo debitæ. Indicit præterea ieiunium in quatuor anni temporibus, & in sacris Apostolorum peruigijs, sed id tanquam actum Virtutis Temperantiæ. Ex opinione quoque Nauarri multa colligerentur, quæ minimè videntur probanda. In primis qui beneficium habens Ecclesiasticum, & sacris ordinibus initatus recitare Diuini officij preces omitteret, duo profectò iuxta eam sententiam peccata committeret, & ratione beneficii, & ratione sacri Ordinis; nam his duabus de causis est præceptum, & lex, pensum Diuini officij persoluendi. Deindè, qui tria quattuorue iustæ, ac legitime Pontificiæ indulgentiæ priuilegio, beneficia Ecclesiastica haberet, & officium diuinum prætermitteret, tria ille quattuorue peccata simul faceret: quia quolibet Ecclesiasticum beneficium per se, recitandi preces Horarias, legem, & præceptum continet. Presbyter item grauis alicuius criminis cõcius Missæ sacrificium faciens & offerens, lethale triplex peccatum incurreret: namque ille præcepto compellitur ad dignè consecrandum, & ad dignè offerendum, & ad dignè itidem corpus Domini sumendum, & edendum quod consecrauit & obtulit: quæ tria præcepta violat, rem diuinam faciendò: quod sanè videtur absurdum. Præterea, qui votum semel tantum Deo nuncupatum centies confirmaret, quotiescunque contra illud ageret, peccatum centum maculis affectum committeret: quia centies votum confirmando, toties sese Deo obligauit. Titius insuper præceptum sibi à tribus Præfectis, quibus est subiectus, datum violando, crimen admitteret triplicis deformitate maculatum. Postremò, Titius Religionem professus, & sacris ordinibus initatus, si contra castitatem delinqueret, dupliciter peccaret, quia ageret contra votum in professione Religionis, & sacrorum ordinum susceptione factum. Peccata igitur sicut specie non differunt per præcepta, nisi quando certam & specie diuersam cum recta ratione repugnantiam habent, sic etiam non possunt numero distingui, nisi sint actus qui numero ab eadem ratione dissentiant: quod quidem minimè cernitur in eo actu, qui vnus est numero contra diuersa numero præcepta certam peccati speciem eadem ratione prohibentia. Inde fit, vt si Collegij alicuius Præfectus, vel Academiæ Rector, scholasticis, vel collegijs sibi subiectis aliquid præcipiat ratione iurifurandi præstiti & adhibiti, quod alioqui fit, vel lege diuina, vel naturali imperatum, duplicis foeditatis peccatum admittant Scholastici, si Præfecti, vel Rectoris præceptum negligant. Nam contra iururandum agere, est speciale peccatum, virtuti, religioni, cuius actus & officium est iururandum, manifestè contrarium; & peculiare aliud peccatum est agere contra legem naturalem, vel diuinam, quæ ponimus à Scholasticis etiam illis, vel collegijs fuisse violatam. Pari ratione si Religiosus cuiuspiam ordinis Præpositus virtute sanctæ obedienciæ aliquid præcipiat sibi subdito iure alioqui naturali vel diuino damnatum, dupliciter peccabit ille Religiosus id præceptum non seruans, tum quia votum violat, tum quia contra legem naturalem vel diuinam facit. Ex quo fit, vt Religiosus sexta feria, in quam incidit peruigilium san-

cti Mat-

Et Matthæi, ieiunium violans, duplici peccati prauitate sese obstringat, si eo die vi uori, vel instituti sui professione ieiunium seruare debeat cum etiam id suscipere, & colere Ecclesiæ præcepto seu lege cogatur.

Septimo quaeritur, An peccata contra legem naturæ commissa, specie distinguantur ab ijs, quæ contra legem diuinam, vel humanam admittuntur? vt commodius propositæ quaestioni respondeam, annotandum puto, ea esse legis naturæ, quæ ratio naturaliter præscribit: cuius generis sunt omnia præcepta Decalogi: Ea verò esse legis Diuinæ, quæ Deus proximè præcipit vel vetat, cum tamen rationem naturalem fugiant, lateantque, & huiusmodi sunt præcepta Fidei & sacramentorum, atque hæc quidem ad legem Diuinam, sed supernaturalem spectant: ea item quæ Deus proximè per seipsum iubet, aut prohibet, quæ tamen ratio naturalis, nec præcipit, nec vetat legis diuinæ sunt, & talia erant præcepta in lege veteri scripta, quæ ad cæremonias, & iudicia pertinebant: Ea autem sunt legis humanæ, quæ voluntate, & institutione hominum præcipiuntur, cum tamen ea nec lex naturæ, nec diuina imperet aut vetet: & tunc peccata contra tres huiusmodi leges commissa inter sese specie distinguuntur, eo quòd certam & peculiarem cum reuera ratione repugnantiam contineant. Nam quæ lege naturæ damnantur, recte rationi planè contraria sunt: quæ verò lege humana imperantur, in certa aliqua virtutis materia, & officio reponuntur. Exempla gratia: Præcipit Ecclesiæ vt decima pars fructuum, qui quorannis colliguntur, suis ministris soluatur, hoc ipso decimam soluere, est actus iustitiæ, ita vt eam denegare, sit furtum: imperat item lex civilis vt Principi tributa pendantur, & proinde in reddendis ijs, est officium iustitiæ, in detrahendis est peccatum furti. Ad Ecclesiæ indicuntur ieiunia, quibus indicis ieiunium seruare, est actus Temperantiæ; illud verò negligere, intemperantiæ. Item ob sanctitatem loco sacro debitam, præcipit Ecclesiæ, ne templa polluantur, voluntaria aut sanguinis effusione, aut emissione seminis: propterea si contra fiat, speciale peccatum committitur, & contra specialem religionis virtutem, cuius est sacra religiosè, & sanctè tractare: eadem ratione, quia prohibet Ecclesiæ, ne ad templa salutis causa confugientes homines, extrahantur ad carceres; ideo si fecus fiat, speciale peccatum admittitur contra immunitatem Ecclesiarum. Ita etiam lex diuina multa iubet aut vetat, quæ hoc ipso in aliquo debito virtutis officio constituuntur, quamuis alioqui essent per se mediæ, & indifferentiæ. Multa item vouemus, vel iuramus quæ ante libera erant, sed vi voti vel iuramentum sunt debita religionis officia. Colligitur ex dictis, in ijs, quæ lege humana imperantur, cum alioqui essent indifferentiæ, animaduertendum esse, in qua virtutis materia, & officio ea reponantur: inde enim patebit quale peccatum sit legis humanæ violatio, siue contemptio.

S. Th. 1.2.
272. ar. 3.

Octauo quaeritur, An peccata per causas, ex quibus oriuntur, & proficiuntur, vt quædam effecta, specie distinguantur? Respondeo, minimè distinguuntur, nam peccata ex materia, vel obiecta re,

vel ex fine, specie, & ratione differunt, nõ ex causis efficientibus vel mouentibus. Quoniam homicidium cum sit vnum & idem, potest oriri ex superbia, contemptu, ira, odio, inuidia, ac similibus alijs. Item cum quis sibi ipsi manus infert violentas, semper vnus specialis rationis peccatum admittit, videlicet contra rectam rationem, quæ naturaliter præscribit, & præcipit cuique, vt seipsum tueatur & seruet: quo modo etiam vnipersæ res naturali propensione sese conseruant, & ijs, quæ sibi aduersantur, obfistunt, & tamen multos videmus, qui seipsos interimant, ex varijs affectibus, quibus ducuntur, aliquando bonis, aliquando malis, ex ira, ex timore malorum, metu Tyranni vel hostium, denique ex desperatione rerum meliorum. Animaduertendum est, ex communi Theologorum sententia, tres esse generales peccatorum causas veluti fontes & origines. Peccata enim aut ex ignorantia, aut ex infirmitate, & fragilitate naturæ, aut ex malitia committuntur. Ex ignorantia quidem, cum quis ideo peccat, quia ignorat: de ignorantia verò, ante suo loco iam dixi. Ex infirmitate naturæ delinquit quis, cum aliqua animi affectione impulsus, & motus contra rectam rationem agit. Omnis enim animi perturbatio & affectus, dicitur naturæ infirmitas: suo item loco de animi affectibus disputauimus. Ex malitia dicitur is peccare, qui praua voluntatis electione nulla ignorantia delusus, nec vlla sensuum affectione incitatus, & motus, leges & iura perfringit. Quare is, qui ex infirmitate labitur, animaduertit se contra honestatem, & officium agere, sed aliquo sensuum affectu impulsus & illectus, bonum vtile vel iocundum honestati, & rectæ rationi anteponeit, sicut qui per ignorantiam delinquit, vtile vel iocundum amplectitur, honesto per ignorantiam posthabito: qui verò ex malitia peccat, vtile vel iocundum honestate neglecta prosequitur, nulla perturbatione animi incitatus nec per ignorantiam deceptus. Hinc fit, vt non ideo ex malitia quis diuinam legem infringere, & violare dicatur, quòd malum vt mali faciem habet, eligat: nemo enim malum quatenus malum, affectat, amat, aut eligit, sed quod absque vlla ignorantia, vel affectu incitante, atque impellente, malum vt sibi vtile, vel iocundum, postposita scienter honesti ratione velit, ac prosequatur. At dices cum Aristotele: omnis peccans est ignorans. Respondeo, sensum Philosophi esse, omnes, qui peccant esse ignorantes, nimirum eos in eligendo, & operando aberrare, quoniam perperam eligunt & operantur. In eandem sententiam dixit sapiens: errant, qui operantur malum. Error autem in hoc consistit, quòd animaduertens quis aliquid esse turpe, & rectæ rationi aduersum, ac lege interdictum, id nihilominus appetit, probat, eligit, efficitque: nam id amat vt sibi vtile & commodum, vel iocundum, honestati præferens utilitatem, vel iocunditatem, vel voluptatem.

Nonò quaeritur, An peccata sint specie diuersa, ex eo, quòd committuntur in Deum, vel in proximum, vel ex hoc, quòd quis in seipsum peccat? Respondeo, ea peccata contra Deum fieri, quæ per se proximè pugnant cum ijs virtutibus, quarum obiecta res, siue materia, finis & regula

est Deus:

Arist. li. 3.
Et hi. ca. 1.

Prover. 14.

S. Th. 1.2.
972. ar. 4.

est Deus: cuiusmodi sunt, quæ contra fidem, spem & charitatem admittuntur. Ea peccata contra proximum sunt, quibus lædatur & violatur iustitia alteri debita. Tunc verò quis in seipsum delinquit, cum aliquid agit contra debitum temperantiæ, aut fortitudinis officium, vel contra rectam naturæ propensionem, qua nos ipsos, & nostra tueri & curare debemus. Ex quo fit, ut quæ diximus tria peccatorum genera sint specie distincta, quia certo & peculiari modo à recta ratione discordent. Dices, Omne peccatum quo quis in seipsum, vel in proximum delinquit, contra Deum esse. Respondeo, esse quidem contra Deum, non tamen specialiter & directè, sed generaliter, qua ratione omne peccatum dicitur admitti contra Deum. Animaduertere oportet, omne peccatum contra nos ipsos, vel contra proximum admissum, etiam esse posse speciale peccatum contra Deum, nimirum si id fiat eo speciali affectu, & animo ut contra Deum peccetur, & offenda- tur Deus: tunc enim qui peccat, agit specialiter contra charitatem in Deum. Parietiam modo, quamuis in omni peccato contra proximum admissio sit ratio generalis, quæ proximus offenditur, erit tamen speciale peccatum contra proximum, si ea voluntate & animo fiat, ut proximus offensus in re aliqua lædatur, aut malè afficiatur. tunc enim specialiter peccatur contra charitatem & benevolentiam proximo debitam, cum quippiam agitur, ut malè se proximus habeat: cum quis delinquit, ut alteri noceat.

Cap. III.

De eo genere peccati quod omissionis vel commissionis nominatur.

PRIMO quaeritur, An peccatum omissionis specie differat ab eo, quod dicitur commissionis? Respondet S. Thomas, hæc duo peccata minime inter se inuicem specie distare: Probat, quia contra eandem virtutem peccat, qui indistinctum ab Ecclesia ieiunium prætermittit, & is qui comedit, cum aliqui ieiunium suscipere, & seruare lege cogatur. Vnum etiam & idem peccatum est eius, qui non restituit alienum, & eius qui alienum furripit. Quare concludit, prædicta peccata specie cõuenire, quando in eadem materia subiecta versantur; differre verò, quando in diuersa rei obiecta materia consistunt. Peccata enim omissionis fiunt contra ea præcepta, quibus aliquid facere iubemur; Commissionis verò, contra iura & leges, quibus aliquid facere prohibemur. At enim exempla duo à S. Thoma proposita, id quod vult non videtur concludere: quia ieiunij præceptum, quamuis voce videatur in affirmatione consistere, sensu tamè negationem continet: nam ieiunium seruare, nihil aliud est, nisi, Non comedere; & proinde in comedendo est violatio præcepti, quod in affirmatione consistit, quodque est peccatum commissionis. Pari ratione præceptum restituendi voce quidem affirmationem habet, sed sententia tamen, etiam negatione constat, nempe, Alienum non retinere; & proinde qui non restituit, commissionis peccatum admittit, quia retinet alienum, quod est contemnere,

& violare præceptum per negationem datum, ne alienum retineas. Quare peccata omissionis, vel commissionis si propriè & verè talia sint, possunt etiam specie distingui in eadem materia subiecta. Ut si quis in die festo omittat rem diuinam audire, vel rem diuinam faciat, aut res sacras tractet indignè: aliud enim est Missæ sacrificio non interesse, siue non audire rem diuinam, aliud mali quippiam committere contra religionem Missæ sacrificio debitam. Sic etiam aliud est, simpliciter indigenti non subuenire, quod cum ipsa misericordia pugnat, aliud verò ipsum occidere quod iustitiæ aduersatur, & eius leges labefactat, ac rumpit. Aliud item de te bene merito gratias non agere, aliud illi ob stare & officere: verum quod docet S. Thomas, hæc duo genera peccatorum, quæ in omittendo vel committendo consistunt, specie non differre, negari non potest, quia aliquando non differunt, & id exempla à S. Thoma proposita cõcludunt: nam ieiunij seruandi præceptum, & restituendi alienum in affirmatione quadam ex parte consistit. iubemur enim alienum suo Domino reddere, & ieiunia ab ecclesia indistincta seruare.

Secundò quaeritur, An commissionis & omissionis peccatum sit peccatum speciale? S. Thomas vno quidem loco docet esse generale in ijs omnibus, quæ contra præcepta admittuntur vel omittuntur; alio verò loco tradit esse speciale: tamè in eo sibi ipsi S. Thomas nõ aduersatur: quoniam si quis aliquid lege vetitum, agat speciali voluntate & studio contra legem agendi, speciale peccatum commissionis admittit, quando verò specialis huiusmodi voluntas deest, generale est peccatum commissionis. Quando quis item præceptum omittit ea voluntate, affectu, & animo, ut quod sibi imperatum est, prætermittat, speciale peccatum omissionis incurrit, alioqui generale est peccatum omissionis.

Tertiò quaeritur, An peccatum omissionis possit esse abique villo actu? Dux sunt opinionis: Prima negat esse posse. Quam tribuunt, S. Thomas. 2. 2. q. 71. art. 5. Alex. 2. 2. q. 113. m. 10. ad 2. Bonau. d. 35. ad dist. 1. circa textum. Henr. quodl. 12. q. 2. 4. Gabr. 2. d. 4. c. 1. art. 3. dub. 3. Secunda affirmat esse posse, est hæc opinio Richar. d. 2. ad 35. art. 1. q. 1. & quodl. 1. q. 22. Dur. 2. d. 36. q. 2. Ocha. 3. q. 10. ad dub. 1. Marfil. 2. q. 21. art. 2. concilij. 4. Almai. 11. art. 3. Mora. cop. 25. Adrian. 4. q. 3. de Euchar. que incipit: vltimus videndum est. Maio. 4. d. 4. c. 1. Probant primo quia voluntas potest ab omni suo actu desistere. Deinde, quia omne peccatum omissionis simul esset commissionis crimen: Ad hæc, quia aliquando contingit, ut a actu omissionis peccato coniunctus sit per se bonus. Accedit his, quod omisso ex actu sibi coniuncto vel liberè, vel necessariò proficiscitur. Si necessariò, ergo in omissione peccatum non erit, sed in actu, ex quo surgit, ac manat omisso: Si liberè, ergo in omni omissione erit duplex peccatum, videlicet vnum in opere, quod fit, alteri in ipsa omissione.

Enimverò prima sententia verior videtur multis, quam sic consistant, quoniam si omisso est exterior, qualis est omisso facti audiendi in die festo, esse non potest nisi ex eo, quod fit alia actio exterior, qua impeditur auditio rei sacre & diuinæ. Si verò omisso est in intellectu, similiter

non est,

S. Th. 1. 2.
q. 72. ar. 2.

S. Th. 2.
q. 79. ar. 2.